

5777 Sjiera / Besjalach - Echt vertrouwen

(gebaseerd op verschillende sjoeriem en droosjes van mijn Rosj Hajesjiewa Rav Kleiner ZaTzaL)

Enkele vragen, om mee te beginnen.

1) In de Pesoeke de zimra, het stuk van het dagelijkse gebed voor Barechoe, herhalen wij twee pesoekiem. ה' ימלוך לעולם ועד en כל הנשמה תהלל יה הללויה. De eerst omdat dat het einde van de Pesoeke dezimra is de andere omdat dat het einde van de Sjiera is.

Een moeilijk te begrijpen gewoonte. כל הנשמה is midden in de Pesoeke dezimra, hoezo wordt dat het einde genoemd? En ה' ימלוך is niet de laatste pasoeek van de Sjiera. Dus wat betekent een en ander?

Volgens sommige gewoonte wordt de laatste zin van de Sjiera, die begint met de woorden וישב ה' יום ויום עליהם את מי הים herhaalt. Waarom is dat ?

2) De eerste zin van de Sjiera luidt ויאמרן לאמור וביני ישראל את השירה הזאת לה' ויאמרן לאמור. Toen zong Mosje en het Joodse volk dit lied voor Hasjem en zij zeiden als volgt:

Allereerst valt op dat וישב ה' toekomstige tijd is, maar die vraag wordt al door onze verklaarders behandeld. Wat ook opvalt, is het gebruik van het enkelvoud וישב ה' hij zong... en het Joodse volk. Een meervoud was op zijn plaats geweest. Nu lijkt of Mosje alleen zong.

Verder valt op dat de hele Sjiera opgeschreven is als een muur, behalve de eerste regel, die wel bij de Sjiera hoort.

3) Twee maal jaar hebben wij een Sjiera. Ha'azienoe en Besjalach, toch heet alleen de laatste Sjabbat Sjiera, waarom de ander niet?

Twee maal per jaar laajnen we de Sjiera. Zevende dag Pesach en Sjabbat Sjiera. De haftaroth zijn als volgt verdeeld: op de zevende dag pesach lezen we het lied van David, dat hij aan het einde van zijn leven heeft gezongen, op Sjabbat Sjiera lezen we het lied van Dewora dat zij zong na de overwinning op Siesera. Is er een reden voor die verdeling?

Om dit alles te begrijpen een kleine inleidende opmerking.

וואני בחסדך בטחתי יגל לבי בישועתך אשירה לה' כי גמל עלי. Deze zin, die wij in de Pesoeke dezimra zeggen, betekent: 'En ik heb op uw liefde gerekend, mij verheugd in Uw hulp, ik zal zingen voor Hasjem als Hij mij beloond zal hebben'. Deze zin leert ons dat niet iedereen zo maar een lied kan zingen. Alleen iemand die al voor dat Hasjem redt, zo overtuigd is van de komst van de redding, dat hij zich daar al op verheugd van te voren, mag een lied zingen als de redding hem is gegund. David was zo een man. In zijn leven liep niet alles op rolletjes. Hij heeft enorme problemen gekend. Maar door zijn vertrouwen in Hasjem, wist hij al voor dat hij uiteindelijk gered werd, vreugde en hoop te putten uit zijn vertrouwen.

Ook Mosjé mocht dit over zichzelf zeggen. Het hele volk zat in de val. Egypte naderde aan de ene kant, aan de andere: de zee of de woestijn. Voor Mosjé geen reden tot wanhoop: Sta stil en zie de redding van Hasjem. Het volk geloofde het niet. Zij geloofden pas toen ze het zagen.

Hierdoor werd Mosje de man die Sjiera mocht zeggen. Hij had vertrouwen gehad vóór de redding. En het volk zong dat zelfde lied na. Toen zij de redding hadden gezien. Een eigen lied mochten zij niet zingen maar het lied van Mosjé zich eigen maken wel.

De Sjiera is dus op twee manieren ontstaan. Ten eerste door Mosje als zijn (!) lied en ten tweede door het volk die dat zelfde lied zich eigen maakte. En daarmee werd het het lied van het volk.

Met deze inleiding kunnen we de vragen gaan beantwoorden. Wij doen dat van achter naar voren.

Parasjar Besjalach lezen wij het lied van het volk. Het volk dat met een muur vergeleken wordt. Vandaar dat de tekst als een muur is geschreven. De haftara die daar bij hoort is het lied van Dewora, dat ook een lied voor het hele volk was.

Pesach is het feest van Mosjé. Het lezen van de Sjiera op die dag is zijn lied - vandaar dat daar het lied van David, ook een lied dat die naam verdient, toepasselijk is.

Ha'azienoe is alleen een lied van Mosjé, wij hebben daar geen deel in - vandaar dat die sjabbat geen sjabbat Sjiera genoemd wordt en dat het ook niet als een muur wordt geschreven in de Tora.

De eerste zin van de Sjiera, is nooit door het volk herhaalt noch een deel van de Sjiera geworden - wel een deel van de Sjiera van Mosjé vandaar dat die zin met een enkelvoud begint (alleen Mosjé zong in het begin) en dat die zin niet in de vorm van een muur in de Tora staat, die vorm verwijst immers naar het volk, zoals gezegd. Hiermee zijn vraag 2 en 3 beantwoord.

Om de eerste vraag te beantwoorden, moeten we nog een inzicht delen.

In de begin tijd van de eerste tempel ging het ochtendgebed als volgt: men kwam bij elkaar om wat te leren, filosoferen, noem het mediteren. Tot dat de chazzan de oproep deed: Barechoe - laten we samen Hasjeem danken, de tijd van Sjema zeggen was gekomen. Die gang van zaken is ingevuld door onze Pesoeke de zimra. Eerst zeggen we Baroeg Sje'amar, dan psalmen van David, dan de Sjiera en we sluiten af met een slotberacha: Jistabach.

Jistabach is door koning Sjelomo geschreven en toegevoegd aan het dagelijks gebed. Hij zegt hierin dat het past om Hasjeem te dienen met שיר ושבח הלל וזמרה. Het eerste is שיר. Wij moeten Hasjem prijzen als mensen die Sjer zouden kunnen zeggen - zoals uitgelegd, geen kleine prestatie. Wij zouden op het niveau van Mosjé moeten komen.

Vandaar dat wij voor Jisjtabach de Sjiera zeggen. Hetzij als Mosjé maar waarschijnlijker als de rest van het volk. Voor Mosjé was ה' ימלך לעולם ועד de laatste zin - de apotheose. Dit was wat hij voelde toen hij door de zee liep. Een wereld waarin de redding van Hasjem zo voelbaar is, een wereld waarin Hasjem voor altijd zou kunnen regeren over de mens. Wij voelen dat, op ons niveau, ook en herhalen de zin. Maar wij weten dat wij bij het volk horen en daarom zijn er die de laatste zin, waarin zo uitdrukkelijk gesproken wordt over het sluiten van de zee op de vijand, toch zeggen.

Het is opvallend, ten slotte, dat bij de voorschriften voor iemand die te laat in Sjoel komt, is vastgelegd dat Baroeg sje'amar - Asjre - Jistabach en als er tijd is nog enkele psalmen voor psalm 150 gezegd dienen te worden. Van de Sjiera wordt niet gesproken. Zoals gezegd de Sjiera hoort niet bij de Pesoeke de zimra - zij hoort bij de voorbereiding op het correct zeggen van Jisjtabach en vandaar mag de enkeling dat overslaan om gezamenlijk met de gemeente Barechoe te beginnen.

Alle vragen zijn zo beantwoord. En de les is duidelijk. Iedere dag weer worden wij er op gewezen dat vertrouwen op de hulp en ondersteuning van Hasjem niet pas begint als de redding er is en de hulp ontvangen. Juist in het donker het licht zien, in de tunnel al het einde zien, is echte bitachon, echt vertrouwen in Hasjem, iedere dag weer, en alleen aan iemand die dat kan opbrengen past het om Hasjem te dienen met het hoogst haalbare: Sjiera!